

VAHTI

Keskeiset tulokset ja havainnot – kesäkuu 2021
Digiturvabarometri

1 (7)

21.6.2021

Digiturvabarometri

Keskeiset tulokset ja havainnot –
kesäkuu 2021

21.6.2021

VAHTI

21.6.2021

Sisällysluettelo

1	Raportin yhteenveto	3
----------	----------------------------------	----------

Digiturvabarometri

Julkisen hallinnon digitaalisen turvallisuuden johtoryhmä (VAHTI) päätti kokouksessaan 26.8.2020 Digiturvabarometri-kyselyn toteuttamisesta. Kysely käynnistettiin 29.9.2020, ja se oli avoinna 12.10.2020 asti. Tämän jälkeen kysely päätettiin kuitenkin jättää avoimeksi, jotta sen avulla voidaan tuottaa seurantatietoja myös myöhemmin ajankohtina.

Tässä raportissa julkaistaan kyselyn ensimmäisten tulosten ohella tilanne 14.6.2021 osalta sekä yhteenveto keskeisistä muutoksista kuluneen kahdeksan kuukauden aikana.

Alla olevissa osioissa ensimmäinen prosenttiluku kertoo kesäkuun 2021 tilanteen ja suluissa oleva luku lokakuun 2020 tilanteen.

VAHTI-johtoryhmä on käsitellyt näitä tuloksia kokouksissaan 20.10.2020 ja 16.6.2021.

Lisäksi VAHTI toteutti vuosina 2016 ja 2017 laajan henkilöstön ja johdon tietoturvarometrin, ja saatuihin tuloksiin viitataan soveltuvin osin myös tässä raportissa.

1 Raportin yhteenveto

Digi- ja väestötietoviraston lokakuun 2020 alussa toteuttamaan julkiseen digiturvabarometriin saatiin 2645 (1723) vastausta sekä samana ajankohtana 169 vastausta Julkisen hallinnon digitaalisen turvallisuuden johtoryhmän (VAHTI) johtajille ja asiantuntijoille toimitettuun kyselyyn. Barometrin ensimmäisten tulosten perusteella voidaan siten arvioida, miten VAHTI-toimintaan osallistuvien henkilöiden vastaukset poikkeavat muista vastauksista. Nämä tulokset on jätetty tästä yhteenvedosta pois, mutta voit tutustua VAHTI-osallistujien vastaukset sisältävään edelliseen raporttiin [täältä](#). Tässä raportissa on sen sijaan eritelty digiturvabarometriin ensimmäisen otoksen jälkeen saadut 922 uutta vastausta, joita verrataan vuoden 2020 vastaaviin lukuihin.

Henkilöstöryhmät ja vastaajien toimialat

Vastaajista 77,2% (72,9%) edusti henkilöstöä, esimiehenä toimi 15,8% (17,5%) ja johtoryhmän jäseniä oli 3,5% (7,6%).

Vastaajien toimialat olivat valtionhallinto 61,1% (63,3%), kunta tai kuntayhtymä 18,4% (21,7%), korkeakoulu 9,4% (6,1%), yritys 5,7% (4,7%) ja muu 3,0% (2,0%).

Suomi on korkean digitalisaatioasteen vuoksi houkutteleva kohde rikollisille

Suomi on yksi maailman digitalisoituneimmista ja eniten teknologiaa hyödyntävistä kansakunnista, minkä vuoksi meihin kohdistuu enemmän uhkia kuin useimpiin muihin valtioihin. Ansaitusti voidaan todeta, että olemme digitaalisessa maailmassa merkittävästi fyysisistä kokoamme suurempia.

21.6.2021

Koska globaali verkkorikollisuus ei tunne rajoja, se näkyy myös Suomessa koko ajan kehittyvinä kyberhyökkäysyrityksinä ja huijauskeinoina, arjessa esimerkiksi erilaisina huijausviesteinä tai -puheluina. Onnistuneiden kyberhyökkäysten lisääntyminen ja niihin liittyvä uutisointi voivat aiheuttaa sen, että digitaalisen toimintaympäristön tarjoamia loistavia mahdollisuuksia ei uskalleta täysimittaisesti hyödyntää.

Viimeisen 1,5 vuoden aikana ovat globaalisti yleistyneet lunnashaittaohjelmahyökkäykset, joissa lunnaiden vaatimista tehostetaan vuotamalla julkisuuteen esimerkkejä salassa pidettävistä tai arkaluonteisista tiedoista. Tällaisiin hyökkäyksiin ennakolta varautumista tulee pitää jokaisessa organisaatiossa yhtenä keskeisenä suojakeinona. Mitä kriittisemmästä toimialasta on kyse (esimerkiksi kriittinen infrastruktuuri, sote, julkinen hallinto, rahoitus tai tuotekehitys), sitä todennäköisemmin tällainen uhka kohdistuu organisaatioon.

Uhkien varautumiseksi tuottamiemme ICT-palveluiden turvallisuutta ja niiden turvallisuuden arviointia sekä henkilöstön digiturvaosaamista pitää aktiivisesti kehittää. Osaamisen kehittämällä edistetään henkilöstön kykyä toimia turvallisesti myös vapaa-ajalla.

Luottamus digitaaliseen toimintaympäristöön on edelleen hieman laskussa

Barometrin kesän 2021 tulokset osoittavat, että vastaajien luottamus digitaaliseen toimintaympäristöön on laskenut vuoden 2017 Henkilöstön ja johdon [tietoturvabarometrin](#) jälkeen sekä myös lokakuun 2020 ja kesäkuun 2021 välisellä ajanjaksolla.

Todennäköisin syy vuosien 2017–2021 väliseen muutokseen on, että yhä useampi vastaaja on joutunut erilaisten digitaaliseen toimintaympäristöön kohdistuvien hyökkäysten kohteeksi ja on jopa saattanut menettää henkilötietoja, rahaa tai molempia niiden vuoksi. Lisäksi median uutisointi erilaisista globaaleista verkko- ja hyökkäyksistä on lisääntyneet merkittävästi kuluneen neljän vuoden aikana.

Toinen syy voi olla se, että edellä mainituista huijausyrityksistä on tullut osa arkeamme. Barometrin tulosten mukaan jokainen meistä saa erittäin paljon huijaussähköpostiviestejä (työtehtävissä 66,0%, vapaa-ajalla 73,7%) ja huijauspuheluita (työtehtävissä 46,6%, vapaa-ajalla 61,2%). Lokakuuhun 2020 verrattuna huijaussähköpostiviesteissä ei ole tapahtunut merkittävää muutosta, mutta sen sijaan huijauspuheluiden määrä on kasvanut työpaikalla 16,3% ja vapaa-ajalla 14,6%.

Eräs huolestuttava ilmiö liittyy vastaajien käyttämien ICT-palveluiden luotettavuuteen: 59,4% (57,9%) vastaajista on joutunut keskeyttämään tärkeitä tehtäviä ICT-palvelun häiriön takia, ja vapaa-ajallakin tämä on aiheuttanut ongelmia 23,7%:lle (24,7%) vastaajista. Tämä on ymmärrettävää, sillä meistä jokainen kokee säännöllisesti erilaisia ongelmia sekä digipalveluiden että -laitteiden kanssa. Syynä ei ole se, että palveluita tuotettaisiin huonosti tai laitteet hajoaisivat herkemmin vaan se, että digitalisaation ja ICT:n käyttöaste on Suomessa korkea.

Jokainen mediassa esille noussut henkilötietojen tietoturvaloukkaus lisää kansalaisten huolta luovuttamiensa tietojen turvallisuudesta. Siksi jokaisen henkilötietoja

21.6.2021

käsittelevän organisaation velvollisuutena on huolehtia palveluiden digitaalisesta turvallisuudesta ja seurata sen toteutumista nykyistä aktiivisemmin.

Vastauksissa oli selkeitä eroja, kun kysyttiin, miten paljon luotetaan omaan työnantajaan, viranomaisiin tai yrityksiin, jotka käsittelevät vastaajan henkilö- tai muita tietoja.

Luottamus oman työnantajan 81,3% (84,4%) sekä viranomaisten 79,1% (80,9%) kykyyn käsitellä tietoja luottamuksellisesti on edelleen korkealla tasolla, vaikka laskua on työnantajan osalta 3,1% ja viranomaisen osalta 1,8%. Työnantajaan ei luota tai ei luota lainkaan 2,1% (1,1%) eikä viranomaisiin 3,1% (2,3%). Luottamus työnantajaan onkin heikentynyt 1,0% ja viranomaisiin 0,8%. Kokonaisuutena tulosta voidaan pitää hyvänä ja onkin toivottavaa, että tällainen luottamuksen taso voidaan edelleen Suomessa säilyttää.

Yrityksiin luottaa jonkin verran 56,4% (53,9%) vastaajista. Vastauksen ”luotan paljon” tai ”luotan erittäin paljon” valitsi 23,5% (28,0%) vastaajista. Epäluottamus on myös lisääntynyt, sillä 20,1% (18,1%) vastaajista ei joko luota tai ei luota lainkaan yrityksiin. Tätä selvästi matalampaa luottamusta voi arvioida esimerkiksi siten, että osa vastaajista on saattanut kokea käyttämiensä yritysten toiminnan luottamusta heikentävänä. Eräs selittävä tekijä voi olla myös se, että vastaaja on käyttänyt sellaista palvelua, josta esimerkiksi käyttäjätunnuksia, salasanoja ja kenties muitakin tietoja on vuotanut ulkopuolisille tahoille.

Henkilöstön osaaminen on kehittynyt neljässä vuodessa

Tuloksista voidaan nostaa esille arvio oman digiturvaosaamisen parantumisesta. Suurin osa vastaajista eli 83,4% (84,6%) arvioi oman osaamisensa digitaalisten palveluiden ja laitteiden turvallisessa käytössä olevan hyvä tai erittäin hyvä. Lukuja voidaan pitää korkeina, mutta tyypillisesti tällaisiin kyselyihin vastaavat henkilöt, jotka osaavat huolehtia turvallisuudesta omassa toiminnassaan muutenkin keskivertoa paremmin.

Tietoturvakoulutusten voidaan arvioida kehittyneen suotuisasti vuoden 2017 jälkeen. Vuoden 2017 tietoturvabarometrissa 57,3% vastasi, että koulutuksen puutteellisuus ei huolestuta, ja vuonna 2021 huolestuneita oli 40,7% vastaajista (41,1%). Huolestuneisuuden laskua (17,0%) voidaan pitää hyvänä, ja se on osoitus määrätietoisesta digitaalisen turvallisuuden koulutuksen kehittämisestä.

Henkilöstön osaamista tulee kuitenkin kehittää edelleen. Digi- ja väestötietovirasto sekä muut viranomaiset ottavat tämän huomioon kehittäessään uusia ohjeistuksia, koulutuksia ja tietoisuuskampanjoita. Suosittelemme kaikkia organisaatioita tutustumaan Digi- ja väestötietoviraston maksuttomiin Digiturvallinen elämä -verkkokoulutuksiin ja -peliin osoitteessa <https://dvv.fi/digiturvallinen-elama>.

Vapaa-ajalla huolestuttavat tietojen keruu, huijaukset ja varkaudet

Kysyttäessä, mitkä asiat huolestuttavat eniten vapaa-ajalla, saatiin selkeä neljän kärki. Tuloksissa on huomioitu ne vastaukset, joissa vastaajaa kyseinen asia huolestuttaa paljon tai erittäin paljon.

21.6.2021

Palveluihin syöttämiäni tietojani käsitellään väärin tai minulle epäedullisella tavalla	43,2% (38,2%)
Palvelu tai laite kerää minusta luvatta henkilötietoja	40,7% (37,4%)
Joudun identiteettivarkauden uhriksi	32,4% (29,3%)
Joudun sellaisen hyökkäyksen tai huijauksen kohteeksi, jolloin menetän tärkeitä tietojani tai rahaa	27,0% (23,1%)

Jokainen edellä mainittu osa-alue on heikentynyt lokakuun 2020 ja kesäkuun 2021 välillä.

Työpaikalla huolestuttavat johdon sitoutuminen ja omat virheet

Kysyttäessä, mitkä asiat huolestuttavat työpaikalla, ainoastaan kolme vaihtoehtoa ylitti 10%. Tästä voidaan huomata, että vastaajia huolestuttavat enemmän vapaa-ai-kaan liittyvät asiat.

Organisaationi johto ei panosta riittävästi turvallisuuden toteuttamiseen	15,2% (13,1%)
Teen sellaisen virheen, joka voi paljastaa vahingossa salassa pidettäviä tai henkilötietoja julkisuuteen	13,3% (10,7%)
En osaa luokitella oikein käytössäni olevien tietojen julkisuutta	10,1% (8,1%)

Kuten edellä, myös työpaikan huolenaiheiden osalta tilanne on heikentynyt muutamalla prosentilla lokakuun 2020 ja kesäkuun 2021 välillä.

Erityisesti johdon näkyminen turvallisuuden toteuttamisessa on huolenaihe, johon tulee reagoida. Lisäksi, jos henkilö pelkää käyttää palveluita ja laitteita työtehtävien hoitamiseen, se saattaa heikentää toiminnan tehokkuutta, ja ylivarovaisuus voi aiheuttaa erilaisia poikkeamia. Huoli tietojen luokitteluosaamisen puutteista voi johtua siitä, että vuonna 2020 voimaan tullut tiedonhallintalaki on muuttanut salassa pidettävien tietojen luokittelua koskemaan laajemmin julkista hallintoa. Toisaalta toisessa kysymyksessä tähän liittyvän koulutuksen määrä oli kasvanut lokakuusta noin 10 prosentilla. Ensimmäiseen huoleen voidaan reagoida viestimällä johdolle turvallisuuden merkityksestä säännöllisemmästä esille nostamisesta ja kahteen jälkimmäiseen henkilöstön osaamisen kehittämisellä.

Koronavirusaika on ollut digimaailmassa mahdollisuus, mutta tulevaisuudessa etenkin oma jaksaminen huolettaa

Koronaviruspandemian 15 kuukauden ajanjakso voidaan nähdä tuloksissa jopa positiivisina havaintoina, mutta edessä oleva loppuvuosi huolestuttaa työn kuormittavuuden ja henkisen jaksamisen osalta.

Barometrin tulos vahvistaa jo aiemmin esitetyn positiivisen havainnon, että valtaosa vastaajista kokee kuluneen etätyöskentelyajan todella tehokkaana ja positiivisena työtehtävien hoitamisen osalta. Tulos vastaa muita aiheesta tehtyjä tutkimuksia.

Kysymykseen ”Miten koronaviruspandemian seuraukset ovat vaikuttaneet suoriutumiseesi omista työtehtävistäsi?” vastaajista 37,6% (32,2%) toteaa tilanteen parantuneen tai parantuneen merkittävästi. Tilanteen kokee heikentyneen tai heikentyneen merkittävästi 10,7% (12,3%) vastaajista.

21.6.2021

Lisäksi vastaajat ovat arvioineet, että viranomaisasiointi on sujunut koronaviruspandemian aikana selvästi paremmin kuin aikaisemmin. Tämä on eräs kyselyn keskeisiä havaintoja. Enemmistö eli 46,4% (52,7%) vastaajista on todennut voineensa hoitaa viranomaisasioita samalla tavalla kuin aiemmin. Hyvin tai erittäin hyvin vastanneiden osuutta eli 50,4% (45,1%) voidaan pitää erinomaisena tuloksena. Vastaajista ainoastaan 3,3% (2,1%) kokee, että asioiden hoitaminen on onnistunut huonosti, eikä kukaan ole valinnut vaihtoehtoa erittäin huonosti.

Edellä olevia suotuisia tuloksia varjostaa synkeämpi tulevaisuudennäkymä. Vastaajista 22,2% (32,0%) arvioi pandemian heikentävän työtehtävien hoitamista jonkin verran tai merkittävästi seuraavan kuuden kuukauden aikana. Tässä on kuitenkin ilahduttavasti laskua 9,8%. Myönteiseksi tilanteen arvioi 23,5% (19,3%), ts. tilanne parantuu ”jonkin verran” tai ”merkittävästi”, ja myös tässä on parannusta 4,2%. Enemmistö vastaajista eli 51,5% (47,1%) kokee, että koronavirus ei vaikuta työtehtävien hoitamiseen mitenkään.

Tuloksista havaitaan myös se, että koronaviruksen arvioidaan vaikuttavan vapaa-ajan toimintaan edelleen selvästi työtehtäviä haitallisemmin: 47,1% (64,8%) vastaajista toteaa koronaviruksen heikentävän vapaa-ajan toimintaa jonkin verran tai merkittävästi. Kehitystä positiiviseen suuntaan on kuitenkin 17,7%, joten myös tässä havaitaan vastaajien usko koronaviruspandemian vaikutusten heikentymiseen. Vastaajista 24,8% (12,0%) arvioi vaikutuksen myönteiseksi eli vapaa-ajan toiminta parantuu jonkin verran tai merkittävästi. Vain 25,4% (22,3%) vastaajista kokee, että koronavirus ei vaikuta mitenkään vapaa-ajan toimintaan.

Digiturvabarometrin viimeinen pandemia-aiheinen kysymys koski työn kuormittavuutta ja henkistä jaksamista tulevana syksynä. Edelleen peräti 39,3% (44,8%) vastaajista näkee tulevan syksyn raskaampana tai merkittävästi raskaampana kuin viime vuoden. Tätä tasapainottaa hieman se, että 17,0% (15,7%) vastaajista näkee tilanteen positiivisempänä eli jonkin verran tai merkittävästi kevyempänä kuin viime vuoden. Vastaajista 43,7% (39,4%) näkee tilanteen samanlaisena.

Tätä voidaan pitää barometrin korona-aiheisiin kysymyksiin liittyvänä tärkeimpänä havaintona. Vaikka kulunut ajanjakso on sujunut merkittävästi etukäteen kuviteltua paremmin, vastaajien tulevaisuuden näkymä työn kuormittavuudesta ja jaksamisesta on hyvin huolestuttava. Tuloksen tekee vakavaksi se, että stressaantunut, kuormittunut, huolissaan ja työkiireessä oleva työntekijä tekee helpommin inhimillisiä virheitä, jotka voivat aiheuttaa vaaratilanteita digimaailmassa. Lisäksi verkkorikollisten aktivoitumisen myötä tuleamme todennäköisesti seuraavan vuoden aikana lukemaan entistä useammin onnistuneista kyberhyökkäyksistä.

Työn kuormittavuus ja henkinen jaksaminen ovat asioita, joista jokaisen organisaation johtoryhmän, henkilöstöhallinnon ja esimiesten tulee huolehtia. Onkin hyvä selvittää keinoja, joilla henkilöstön resilienssiä, sietokykyä ja jaksamista voidaan ylläpitää ja vahvistaa.